

1954

GERSTER ÁRPÁD

Nincsen semmi különös évfordulós oka, hogy felidézzük ennek a nagy amerikai magyarnak emlékét, aki 1848 decemberében született Kassán és 1923 márciusában halt meg New Yorkban. Mivel azonban neve érdekes és figyelemreméltó körülmények között bukkant fel a főváros egyik újságjában, próbáljunk visszaemlékezni erre a korán elfelejtett, valóban nagy férfiura.

A washingtoni újság cikket közölt a főváros legöregebb sebészorvosáról, aki 77 esztendő és 50 esztendő óta operál. A napokban egyetlen napon hét hasoperációt végzett, de készen lett velök arra az időre, amikor rendes napi rendelőóráját megszokta kezdeni.

Ezt a jeles sebészorvost mi nem ismerjük s nem is róla akarunk beszélni, hanem a cikknek arról a részéről, amely azokról az esztendőkről beszél, amikor ez a ma már öreg sebész elkezdte a pályafutását s amely esztendők alatt az orvosi világ egének legragyogóbb csillagai a következők voltak: a nagy Osler Baltimoreban, aki két-három társával a Johns Hopkins egyetem orvosi fakultásának ma is ragyogó hírét alapította meg, John B. Murphy Chicagóban, a két világhírűvé lett Mayo fivér a minnesotai Rochesterben és Gerster Árpád New Yorkban.

Valóban nagyszerű névsor s a legnagyobb benne az, hogy egy amerikai magyar is szerepel benne. Laikusok számára az orvosok világa egy zárt, ismeretlen világ, amelyben csak a belső emberek tudnak eligazodni. És ez az oka annak, hogy bár az amerikai magyarság mindig tudott annyit

1954 aug

Gerster Árpádról, hogy kiváló orvos volt, azt igazán nem tudta, hogy még ma is, halála után annyi esztendővel, az orvosvilág legnagyobbjai között említik.

Annyit tudtam róla, hogy a newyorki Polyclinic Hospital 1942-ben Gerster G. Árpád sebészprofesszor nevét is odatette arra a bronz táblára, amelyen 23 olyan orvosnak a neve van, akik legtöbbet tettek a kórház létesítéséért. De amikor életét alaposabban kutatni kezdtem, bámulva láttam, hogy milyen hatalmas szakkönyveket írt, mennyi tudós értekezéssel gazdagította az orvostudományt s milyen kítörölhetetlenül írta bele nevét New York egészségügyének történetébe.

Tudtam azt is, hogy a régi amerikai magyarságnak önzetlenebb, kimagaslóbb vezére sohasem volt, mint Gerster Árpád. Ez a vezérkedés tudományos pályájának arra a korszakára esik, amikor ott is a legmagasabbra emelkedett. Ennek dacára tudott időt találni arra, hogy az amerikai magyarság problémáival foglalkozzék, gyűlésekre járjon, cikkeket írjon az amerikai magyar lapokba és irányítson nagyobbarányú megmozdulásokat.

Nem tudom, hány amerikai magyar, vagy amerikai magyar orvos olvasta el "Recollections of a New York surgeon" című, 1917-ben megjelent könyvét.

Gerster családja svájci eredetű, apja gyertyaöntő mester volt Kassán, ennek fivére, Antal, volt 48-as honvéd, Amerikába került, kapitány lett

Irta:

VASVÁRY ÖDÖN

Lincoln hadseregében és 1897-ben halt meg Californiában. A tudós orvosprofesszor nővére volt a híres Gerster Etelka operaéneksnő, korának egyik leghíresebb szopránja, akiről a magyar származású híres karmester Anton Seidl azt írta, hogy kristálytishta szopránjánál tökéletesebbet elképzelni sem lehet. Három amerikai turája után 1892-ben elveszítette a hangját, aminek története akkor olyan szenzáció volt, mint amikor Galli-Curci Amáliával ugyanaz történt egy budapesti koncertja alkalmával. (Gerster Etelka a managerjéhez, Gardinihez ment nőül. Leánya a nagy magyar karmesternek, Reiner Frigyesnek a felesége.)

Mindig örömmel gondolok rá, hogy egy alkalommal beszélgethettem Gerster Árpáddal. Egy barátom vitt el hozzá, vagy 35 évvel ezelőtt, newyorki házába. Nagyon szívélyesen fogadott és hosszasan elbeszélgetett velünk, bár arramár nem emlékszem, hogy miről. Brownstone háza érdekes példája volt a régebbi newyorki építési módnak. Ódivatu butorokkal, foszladozó bőrszékekkel volt tele, a falakon pedig széles barna rámaiban régi görög szobrok szénrajzai, amelyekben azonnal ráismertem a régi magyar rajzolási divatra: mind az ő diákkori munkái voltak.

Ugy tudom, egy fia van Gerster Árpádnak: János doktor, aki szintén sebészorvos New Yorkban s ma már 73 éves. Magyar ügyekben nem vett részt soha. Szép lenne, ha valamikor egy magyar koszuu kerülne Gerster Árpád elfeledett sirjára is.

